

De phalaenopsisteelt luistert heel nauw en Chiel Hazeu wil niet achter de feiten aanlopen. “Dankzij de nieuwe kierregeling kunnen we het doek fijner sturen waardoor ik meer rust in het klimaat ervaar.”

Van grote naar kleine stapjes,

Aangepaste kierregeling geeft meer rust in phalaenopsisteelt

De één zweert erbij, de ander vindt het maar gerommel met klimaat: schermkieren. Voor phalaenopsisteler Chiel Hazeu is het in ieder geval een noodzakelijk instrument om een actief klimaat te houden. Kierde hij voorheen in stappen van 1%, dankzij nieuwe instellingen kan hij het scherm nu ook in stapjes van 0,1% openen en sluiten. Puur wat nodig is, niet meer en niet minder. Wel zo efficiënt, want hierdoor raakt het klimaat minder snel uit balans en wordt onnodig energieverlies voorkomen.

Chiel Hazeu, teler bij Hazeu Orchids uit Delfgauw, wijst naar buiten. “Vanochtend startten we met bewolking, nu schijnt de zon even en straks komen die wolken daar weer opzetten. Die wisselende buitensituatie maakt het werken met een scherm complex. Je wilt immers zo goed mogelijk inspelen op de buitenomstandigheden om binnen een optimaal klimaat te handhaven. Kier je echter te snel of te veel, dan krijg je kouval en moet je weer met de buizen aan de slag om de temperatuur te herstellen. En in onze teelt mag je niet achter de feiten aanlopen. Gaat er

teveel mis, dan leidt de productkwaliteit daar direct onder.”

Kleine bandbreedte

Hoe fijner je kunt sturen, hoe minder ‘switch-momenten’ ontstaan. De phalaenopsistelers stonden dan ook niet vies tegenover de nieuwe kierregeling van Priva en installeerden snel de laatste update van de Connex procescomputer van deze firma. Deze voorziet in de mogelijkheid om met een frequentie van 4 minuten en hoger het scherm in stapjes van 0,1% te openen of te sluiten.

Het voordeel laat zich raden. “Als ik vroeger van 1 naar 2 procent kier wilde, moest dat in één grote stap. Nu kan dat dus in tien kleinere stapjes. Ik merk concreet dat hierdoor de samenhang met de andere klimaatinstrumenten minder verstoord raakt.” En juist in die uitgebalanceerde samenhang schuilt een goed klimaat, weet ook Dirk Prins, adviseur bij de klimaatspecialist uit De Lier. “In de phalaenopsisteelt heb je in een klein gebied veel regelingen met een kleine bandbreedte. Een buis om te stoken, ramen om te koelen, kieren om vocht af of aan te voeren, noem maar op. Alles moet goed op elkaar zijn afgestemd. Eenmaal in onbalans, ben je alles kwijt.”

Dankzij de nieuwe kierregeling kunnen telers op het juiste moment de juiste stappen nemen. Klein als de situatie daarom vraagt, maar ook groot en snel als het moet. Het klinkt simpel, maar de effecten zijn enorm. Hazeu constateerde vanaf dag 1 meer rust in het klimaat.

Energiezuinig telen

Met de hoge energieprijzen is schermen een goede mogelijkheid om energie te besparen. Vocht is de grootste bottleneck. Kortweg zijn er dan twee manieren om op een natuurlijke manier dit knelpunt op te lossen: een kier in het scherm van maximaal 1 à 2%, of het scherm dicht en boven het scherm ventileren om het vocht kwijt te raken.

Door te kieren condenseert het vocht tegen het koude kasdek en wordt de lucht droger. Wil je dat goed doen, dan moet je het zo fijn mogelijk regelen. Dan ontstaat er weinig of geen trek, kan het vocht in de hand worden gehouden en pak je toch nog een stuk energiebesparing mee. Kieren kan in elke teelt, maar niet elke kas is er geschikt voor. Zeker in grote kassen kunnen luchtstromingen de horizontale temperatuurverdeling beïnvloeden.

Het bedrijf teelt op drie verschillende locaties circa 7 ha phalaenopsis. Per week vinden zo'n 70.000 potplanten hun weg naar voornamelijk de retail. Kwaliteit is dus belangrijk, maar wel altijd met een scherp oog op de kostprijs. De nieuwe kierregeling faciliteert energiezuinig telen. Hazeu: “We vergroten of verkleinen de kier afhankelijk van het energieverbruik. Ook overdag liggen de doeken dicht. Als er licht komt, wachten we niet op een seintje van de meetbox, maar trekken gelijk een kier open. Ook als de zon wegtrekt, reageren we direct en efficiënt. Hierdoor zijn energieverliezen minimaal en zijn we minder seizoensafhankelijk.”

Cijfers zeggen niet alles

Eén keer per maand loopt de teler het klimaat door met Prins. De afgelopen periode wordt geanalyseerd en de verwachte weersomstandigheden besproken. Beiden hopen het maxi-

Eén keer per maand lopen Dirk Prins (rechts) en Chiel Hazeu het klimaat door. Centraal staat de vraag: wat wil de plant? Streefwaarden zijn secundair.

male te halen uit de bestaande middelen. Door het kieren te verbeteren is een sprong voorwaarts gemaakt.

De techniek reageert nu beter op de wensen van de plant. Getallen zeggen niet alles. Het klimaat moet optimaal worden afgestemd op het gewas en dat kan op verschillende manieren. Prins: “Neem nu vocht. Is een deficit van 5 à 6 een relatieve luchtvochtigheid van 75 procent goed of niet? Wellicht haalt een bedrijf bij een RV van 80 procent in combinatie met een zonnetje en een kier wel veel betere resultaten. Je moet een kierregeling niet vastleggen op streefwaarden.”

Ontvochtigen zonder kouval

De plant bepaalt het kierregime. Zo ook bij Hazeu. Natuurlijk is ervaring dan onontbeerlijk, beaamt de teler. Het betere ‘Fingerspitzengefühl’ leer je alleen in de praktijk. Daarbij is elke teelt en elke ondernemer verschillend. “Phalaenopsis moet je actief telen en daarom zit onze tent nooit potdicht. Met een minimumraam van 1 à 2 procent hebben we altijd een luchtje boven het scherm, goed voor de natuurlijke afvoer van vocht. Voor de schermen hanteren we een standaardkier van 0,5 procent in het onderzoek.”

En de minimum bovenbuis staat ingesteld op ongeveer 40°C. “Echter, een dag na het gieten doen we de dingen anders”, vervolgt de teler. “Om het vocht af te voeren, stoken we de minimumbuis op tot 60°C. Wanneer het dan te warm wordt in de kas, duwen we het doek open. Voorzichtig, want helemaal opentrekken, wat je ook wel eens leest, lijkt mij niet verstandig. Om op het natte gewas plots veel koude, droge lucht te laten vallen, is vragen om problemen. De ziektedruk

neemt dan enorm toe. Je wilt je doel bereiken – ontvochtigen – zonder kouval.”

Minder ingrijpen

Omdat ze het doek nu in kleinere stapjes open trekken, wordt oversturen voorkomen en is de teler in staat om energiezuiniger te telen zonder dat het klimaat te dood wordt. Productie en kwaliteit blijven behouden. “Tegelijkertijd ervaar ik veel meer rust in de kas doordat overgangssituaties gebalanceerder verlopen. Ik hoef minder in te grijpen.”

Volgens Hazeu zat de kierstrategie in een zesjescultuur. Met de nieuwe regeling scoort het achten en negens. Prins hoort deze geluiden van meerdere telers en is tevreden. Het vergde veel tijd en onderzoek om deze schijnbaar eenvoudige aanpassing te implementeren. Maar daarmee bereikt de adviseur precies wat hij voor ogen had: een teler die meer tijd bij zijn planten kan doorbrengen.

Samenvatting

De huidige kierregeling is uitgebreid met de mogelijkheid om intelligent en stapsgewijs het doek te sturen. Door de kier in kleine stappen te sturen en direct te stoppen als de benodigde vocht- en energieafvoer wordt gerealiseerd, zijn negatieve gevolgen te minimaliseren. Dankzij de vernieuwde regeling ervaart Hazeu Orchids een stabiel klimaat zonder kouval. De energieverliezen zijn minimaal en het bedrijf is minder seizoensafhankelijk.